

योजनांची द्विरुक्ती टाळण्याबाबत...
पर्यटनाच्या निधीतून फक्त मोठ्या तीर्थक्षेत्रांचे
प्रस्ताव सादर करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: टिडीसी-२०१५/०७/प्र.क्र.५७९/पर्यटन
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड
मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२.
तारीख: ३० जून, २०१६.

वाचा -

- १) शासन निर्णय क्रमांक: नगर विकास विभाग क्र.संकिर्ण-७८९६/१८३०/प्र.क्र.७८/९६/नवि-१८, दि.१७.५.१९९६.
- २) शासन निर्णय क्रमांक: नगर विकास विभाग क्र.संकिर्ण-१०९७/२०५५/नवि-१८, दि.२५.८.१९९७.
- ३) शासन निर्णय क्रमांक: नगर विकास विभाग क्र.तिक्षेवि-२००२/५६८/प्र.क्र.८९//२००२/नवि-१८, दि.२४.८.२००४.
- ४) शासन निर्णय क्रमांक: ग्राम विकास विभाग क्र.तिक्षेवि-२०११/प्र.क्र.६५१/योजना-७, दि.१६.११.२०१२.
- ५) शासन निर्णय क्रमांक: पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग क्र.टीडीएस-२०१०/७/प्र.क्र.४६३/पर्यटन, दि.४.११.२०१०.
- ६) शासन निर्णय क्रमांक: नियोजन विभाग क्र.तीक्षेवि-२०१५/प्र.क्र.६/का.१४४४, दि.४.६.२०१५.

प्रस्तावना -

१. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागच्या क्र.टीडीएस-२०१०/७/प्र.क्र.४६३/पर्यटन, दि.४.११.२०१० च्या शासन निर्णयान्वये पर्यटन स्थळी पर्यटकांसाठी मुलभूत सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रादेशिक पर्यटन विकास योजना राबविण्यात येते. नगर विकास विभागाच्या दि.१७.५.१९९६, दि.२५.८.१९९७ व दि.२४.८.२००४ च्या शासन निर्णयान्वये तीर्थक्षेत्रांच्या विकासाबाबत धोरणात्मक आदेश निर्गमित केलेले आहेत. त्यानुसार ग्रामिण भागातील तीर्थक्षेत्रांचा विकास करण्यासाठी - नोडल विभाग म्हणून ग्राम विकास विभाग व नागरी विभागातील तीर्थक्षेत्रांचा विकास करण्यासाठी नगर विकास विभाग - नोडल विभाग म्हणून काम पाहील, असा शासनाचा निर्णय आहे. यानुसार नागरी व ग्रामिण तीर्थक्षेत्रांसाठी तीर्थक्षेत्रांच्या विकासासाठी स्वतंत्र योजना राबविण्यात येते. त्या विभागांकडून नागरी व ग्रामीण तीर्थक्षेत्रांचा विकास आराखडा तयार करून मान्यता व निधी मंजूर केला जातो व याबाबतच्या आराखडा अंमलबजावणीचे काम केले जाते. मंत्रीमंडळाच्या निर्णयानुसार पर्यटन धोरण २००६ निर्गमित केलेले असून त्यानुसार तीर्थक्षेत्र विकसित करण्याची जबाबदारी नगर विकास विभाग व ग्राम विकास विभागावर सोपविण्यात आलेली आहे. नियोजन विभागाने दि.४.६.२०१५ च्या शासन निर्णयान्वये मंत्रीमंडळाच्या निर्णयानुसार ग्रामिण क्षेत्रातील तीर्थक्षेत्रे व परिसर विकास

आराखडे ग्राम विकास विभागांतर्गत व नागरी भागातील तीर्थक्षेत्रे व परिसर विकास आराखडे नगर विकास विभागांतर्गत राबविण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. तर पर्यटनस्थळ विकास आराखडे पर्यटन विभागामार्फत राबविण्याचा निर्णय घेतलेला आहे.

२. महाराष्ट्र राज्याच्या वित्तीय स्थितीची श्वेतपत्रिका विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहास सादर करण्यात आली. ही

श्वेतपत्रिका वित्त विभागाच्या वेबसाईटवर अपलोड केली आहे. श्वेतपत्रिकेस मंत्रीमंडळाची मान्यता घेण्यात आलेली आहे. या पत्रिकेतील विभागाशी संबंधित मुद्यांबाबत आवश्यक ती कार्यवाही तातडीने करावी, असे निदेश वित्त विभागाने दिलेले आहेत.

३. श्वेतपत्रिकेतील योजनेच्या द्विरुक्तीसंदर्भातील मुद्दा पर्यटन विभागाशीही संबंधित आहे. तीर्थक्षेत्रांना (मंदिर, मशिद, धार्मिक स्थळे इ.) यांना नगर विकास विभाग, ग्राम विकास विभागामार्फत तसेच पर्यटन विभागामार्फतही निधी दिला जातो. श्वेतपत्रिकेतील योजनेच्या द्विरुक्तीसंदर्भातील मुद्दा विचारात घेऊन तीर्थक्षेत्रांना (मंदिर, मशिद, धार्मिक स्थळे इ.) यांना पर्यटन विभागामार्फत निधी फक्त मोठ्या तीर्थक्षेत्रांच्या ठिकाणी पर्यटकांना सुविधा उपलब्ध व्हाव्यात याकरिता निवडक कामांसाठी देण्याबाबतचा निर्णय शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय-

१. तीर्थक्षेत्रांसाठी (मंदिर/मशिद/गुरुद्वारा इ. धार्मिक स्थळांसाठी) नगर विकास विभाग व ग्राम विकास विभागांमार्फत स्वतंत्र तीर्थक्षेत्र विकास योजना कार्यान्वित असल्यामुळे पर्यटन विभागामार्फत प्रादेशिक पर्यटन विकास योजना व -क० वर्ग पर्यटन स्थळ विकास योजनांतर्गत तीर्थक्षेत्रांसाठी / कोणत्याही धार्मिक स्थळांसाठी (मंदिर/मशिद/गुरुद्वारा इ. धार्मिक स्थळांसाठी) निधी मंजूर करण्यात येणार नाही.
२. पर्यटन विभागामार्फत प्रादेशिक पर्यटन विकास योजना व -क० वर्ग पर्यटन स्थळ विकास योजनांतर्गत तीर्थक्षेत्रांसाठी / धार्मिक स्थळांसाठी (मंदिर/मशिद/गुरुद्वारा इ. धार्मिक स्थळांसाठी) यापुर्वी निधी मंजूर करण्यात आलेला असेल व त्यापैकी निधी देणे शिल्लक असेल, तो शिल्लक निधी पर्यटनाच्या निधीतून देता येईल.
३. जिल्हाधिकार्यानी पर्यटन विभागाच्या प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनांतर्गत प्रस्ताव सादर करतांना प्रस्तावित स्थळ मंदिर, मशिद, गुरुद्वारा इ. धार्मिक स्थळ व स्मारक नसल्याचे नमूद करावे.
४. मोठ्या तीर्थक्षेत्रांच्या ठिकाणी असलेल्या / करावयाच्या पर्यटन विषयक बाबींचे कार्यान्वयन उदा.बगीचे / उद्याने, पर्यटकांसाठी / भाविकांसाठी माहिती केंद्र, अभ्यागत केंद्र इत्यादी स्वरूपाच्या कामांकरिता पर्यटन विभागामार्फत निधी उपलब्ध करून देता येऊ शकेल. या प्रयोजनार्थ मोठ्या तीर्थक्षेत्रांची यादी व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ हे तयार करतील व त्यास शासनाची मान्यता घेऊ प्रसिद्ध करतील. यामध्ये पर्यटन विभागाच्या -अ० वर्ग दर्जा दिलेल्या तीर्थक्षेत्रांचाही समावेश असेल.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०६३०१३१२२५७५२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

र.ल.लखोटे

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव,	१२. प्रधान सचिव, ग्राम विकास,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,	१३. प्रधान सचिव, नगर विकास,
३. मा. राज्यमंत्री (पर्यटन) यांचे खाजगी सचिव,	१४. महालेखापाल, मुंबई / नागपूर,
४. सर्व मा. मंत्री व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,	१५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई,
५. महाराष्ट्रातील सर्व संसद सदस्य,	१६. सर्व विभागीय आयुक्त,
६. महाराष्ट्रातील सर्व विधानसभा सदस्य,	१७. सर्व जिल्हाधिकारी,
७. महाराष्ट्रातील सर्व विधानपरिषद सदस्य,	१८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
८. अपर मुख्य सचिव, नियोजन,	१९. सर्व जिल्हा नियोजन अधिकारी,
९. प्रधान सचिव, वित्त,	२०. सर्व प्रादेशिक व्यवस्थापक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ,
१०. प्रधान सचिव, सार्वजनिक बांधकाम,	२१. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागातील सर्व कार्यासने.
११. प्रधान सचिव, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य	२२. निवड नस्ती, पर्यटन